

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből, Kedden Május' 14 -dik napján, 1816 -dik esztendőben.

Frantzia Ország.

A' Gen. *Drouot*' processusa után hasonlító kimenetellel folyt-le annak a' *Cambrone* nevű Generálisnak is ügye, a' ki hasonlóképpen elkísérte volt Bonapartét Elba' szigetére, velle egygyütt szállott - ki Canneshez a' Frantzia partra, 's velle egygyütt verekedett *Watterloon*ál is, a' hol terhes sebet kapván Angliába vitetett: de megértvén, hogy a' Frantzia Király által Jul. 24 -ikén kiadatott rendelkezésben ő is megnevezetve légyen, onnét Párisba önként visszament, 's magát a' megítéltetésre önként által adta. Ennek is a' volt a' legfőbb mentsége, a' mi *Drouot*nak, hogy ő attól a' naptól fogva, hogy *Bonapartéval* Elba' szigetére elment, többé nem tartathatott a' Frantzia Király', hanem az Elbai Fejedelem', alattvalójának: következésképpen nem vádoltathatik azzal, hogy a' maga Fejedelme 18 -dik Lajos eránt való büségét megszegte, mert ez már akkor, mikor ő Frantzia polgár nem volt, semmi tekintetben nem nézettethetik úgy, mint az ő Királya. Az ő processusa is egy ülésben végeztetettel Aprilis' 26 -dikán a' Párisi (1 -ső katonasoztályhoz tartozó) ítélőszék' előtt. Az ő ítélő birái mind a' heten úgy voksoltak, hogy Generálmajor *Cambrone* nem vádoltathatik Felségárulással. Annyiban tsak ugyan nem volt ő oly szerentsés mint *Drouot*,

hogy 24 óra alatt kibotsátották volna a' fogházból, mivelhogy a' Királyi Prokurátor nem elégedvén-meg az itélettel, Megvizsgáló ítélőszék (Revisorium) eleibe apellált, 's még nem olvastuk a' Párisi levelekben, hogy a' fogházból mind ez ideig is kibotsátatott volna *Cambrone*. —

Most már rendre azoknak processusai is mind elő vétetnek, a' kik Frantzia országot elbagyván, másutt kerestek magoknak lakhelyeket, a' milyen, *Grouchy*, *Claudel*, 's a' többek, a' kik a' 24 -dik Juliusi rendelkezésben megnevezettek volt.

Sokan találatnak Frantzia országban, a' kik nem jónak találják azt, hogy az ilyen embereket, mint Gen. *Drouot* és *Cambrone*, feloldozza az ítélőszék a' vád alól. A' *Quotidienne* nevű újság nagyon kikelt ezen tárgyra nézve az ítélőszékek ellen. — Ez a' dolog, úgy mond, a' revolúciónak a' közönséges erköltsi tudományhoz való veszedelmes befolyásából következik, és nem egyéb, hanem annak az átkozott új tudománynak győzedelme, melly megengedi az embereknek, hogy kedvek szerint választhassanak magoknak Hazát és Fejedelmet.

A' Pairek' és Követek' kamaráinak tanátskozásait Aprilis' 29 -dikén délelőtt bérekesztette a' Király a' jövő Oktober' 1 -ső napjáig, ilyen Proklamátziót intézvéen hozzájuk: —“

„Lajos, isten' kegyelméből, 's a' t. Megparantsoltuk és parantsoljuk, mint következik: — “

„A' Pairek' és a' departamentomok' követek kamaráinak az 1815 - dik esztendőben elkezdődött ülése-, bérekesztetett és bérekesztetve marad. Az ő 1816 - dik esztendőre való üléssek, a' jövő Oktober' 1 - ső napján nyittatik - ki. Ezen Proklamáziókat a' Pairek' kamarájába a' mi külső dolgokraügyelő Ministerünk 's Udvari Tanácsunk Elölülője, 's a' Politziai Minister, a' Követek' kamarájába pedig a' Finántziára 's tengeri dolgokra ügyelő Ministerek vigyék - el. Költ a' mi kastélyunkban a' Thuillériában, April. 28 - dik napján, a' megtartásnak 1816 - dik, 's Országlásunknak 22 - dik esztendejében. — “

Nagy Britannia.

Az Ánglus közönségben egész penna - háborut okozott a' Párisban három hónapi fogságra ítéltetett Ánglusok' ügye. Nevezetesen az újságok most mind ezt a' tárgyat úzikfűzik. A' Ministeri részen lévők semmit nem látnak az egész processus' folyamatjában olyant, mellyért az Ánglus nemzet, sőt magok a' megítéltetett Ánglusok is, a' magok nemzeti méltóságokban legkissebbnyire megsértetteknek tartbatnak magokat. Hanem az ellenkező részen lévők másképpen gondolkodnak. A' Morning Chronicle, mint ezt ő rolla könnyen képzelní lehet, minden Európai embernek életét és betsületét elkerülhetetlen veszedelem által látja fenyegettetni, azért, hogy három Ánglus emberek, egy árulásért megszententziáztatott embernek elszöktetésiért ítélőszék' eleibe állittattak 's számadásra vonattattak. Ezen újság a' legfelingerlőbb és legilletlenebb kifejezésekre mé. észel, nem tsak a' Frantzia, hanem az Ángliai, sőt átaljában minden Országlószékek ellen kibotsátkozni, a' mellyek a' jelenvaló időnek Liberalitássá t (ez az ő kifejezése) lábaikkal tapodni ily módon mé-

részlik. A' Ministeriális Kurir el - lenben másképpen beszél. Ez ilyen formájú kifejezésekkel czáfolgatja a' Chronicle' 's a' több hozzá hasonlók' okoskodását: — “

„Valyon, úgy mond, mit értenek ezek az Urak az időnek Liberalitássán? Azt - é, hogy mindent büntetlenül megtenni szabad legyen, a' mi a' régi gondolkodásnak 's minden régi intézeteknek, 's a' régi, igaz jussal bíró thrónusoknak felfordittatására czéloz? De hát, hiszem Frantzia ország nekünk Britannusoknak köszöni a' maga egész lételit. Mi valósággal kevélykedhetünk azzal, és irigylésreméltónak tart - hatjuk azt, hogy ezen régi és tiszteletet érdemlő thrónusnak helyreállittatásában ily munkások voltunk: de abból, hogy a' Fr. Országlószék nekünk háládatossággal tartozik, következik - é az, hogy azon próbatételeket, mellyeket egy vagy több Ánglusok, oly embereknek a' büntetés alól való kiszabadittatásokra tettek, kik a' magok tulajdon Országlószékek ellen való összeesküvésért ítéltettek meg, tsak holmi apróságnak, figyelmetességet sem érdemlő dolgoknak kelljen tartani? Illó lenne - é az, hogy a' midőn mi Frantzia országban egyik kezünkkel az igaz jussal bíró országlószéket helyreállitjuk, a' másik kezünkkel mind azokat az embereket védelmezzük, a' kik ezen országlószéknek megbuktatásán iparkodtak? Így mi igen tsudálatosan visel - nők magunkat, pedig úgy látszik, hogy nállunk a' Ministerekkel ellenkező résznek minden okoskodásai erre czéloznak.“

A' Times írója így szoll: — „Házánkfainak processusok oly módon végződött - el Párisban, hogy magoknak sem lehet semmi panaszsok. Vétkeseknek esmérte ugyan őket az ítélőszék: de tsak azt a' büntetést szabta reájok, melly az ő véttségekre nézve, a' Fr. törvények szerént az ügy mondatott minimum. Az egész processus alatt nagy betsülettel bánt vélek az ítélőszék.“

Minthogy a' három Anglusok' processusa Párisban, Európának minden részeiről magára vonta az olvasó közönség' figyelmetességét: tehát a' M. Kuriris illőnek tartotta ebből még legalább a' Wilson és Bruce' beszédjeiket, egyszersmind kiadni, mint itt következik —

Toldalék Formában

A' Generális Wilson' beszédje: —“

„Uraim! Engemet igen nagyon megtisztelt az Elölülő úr, midőn azt mondotta, hogy én a' Frantzia nyelvet fundamentomosan értem; én ezen a' nyelven roszzúl beszéllek: tehát kéntelen vagyok kedvezéseket kérni, 's reménlem is, hogy meg fogom nyerni. Minthogy mi a' ti törvényeitek, a' mellyeknek fundamentomai és formáitassai az Anglusokéval a' főbb dolgokban ellenkezőek, telyességgel nem esmérjük: erre nézve egészszen a' mi Prokuratorunkra biztuk védelmeztetésünket, a' kinek minden köszönettel is tartozunk, nem tsak az ő tántumainak és beszédességének a' mi védelmeztetésünkben való egész iparkodással és ékességgel való kimutatásáért, hanem és kiváltkeppen azon buzgóságáért is, mellyet érettünk megbizonyított. Azonközben hátra vannak még a' dologban némely magyarázatok, 's a' mellyeket nékem magamnak kell tennem, mellyeket én azzal a' tisztelettel fogok elbeszélleni, a' mellyel az igasságnak tekintete és méltósága eránt viselteteni köteles vagyok. —

„Uraim! Nem titok az, hogy a' mi fejünk felett ennél a' mostani vádnál sokkal terhesebb lebegett. Mi, ezen életünk és betsületünk ellen intéztetett megtámadtatástól fenyegettetvén, megmentetésünket sem a' Kabinétek' politikájában, sem kedvezésekben nem kerestük. Ártatlanságunkba helyeztetvén bizodalunkat egy Országlószéknél sem kerestünk egyéb oltalmaztatást, tsak részhajlásnélkül való megítéltetést: 's a' Frantzia Vádoló Kamarának böltsességében 's igasságos voltában találtunk reá oltalmazó

paizsunkra (*) De tsakugyan ezen Kamarának határozása mellett is vakmerően megmaradtak a' vádnak elintézői a' mellett, hogy a' Vádnak Aktájába sok olyan dolgokat beléelegyítettek, mellyeknek azokhoz a' vétségekhez, mellyekért ezen ítélőszék' eleibe állittattunk, semmi közök sintsen, 's bizonyos megjegyzésekre nézve, mellyeket tsak a' barátok között való legszentebb petsét alatt (itt a' Lord Greyhez irt levelét érti, a' melly elfogatott) tettem, engemet, mint minden Országlószékeknek ellenségit, úgy irtak - le, 's egész Európának színe előtt, a' legalatsonyabb és leg-rágalmazóbb kifejezésekkel illettek. Egy szabad országban születetvén, 's annak a' jusnak tanulásában neveltetvén, hogy minden dologról szabadon gondolkodhassak, 's gondolataimat beszéd akár irás által, szabadon közölhessen: éltem ezen jussal. Az igasság, emberiség, és szabadság által (de nem revolútzión, hanem olyan szabadság által, mellyen az én hazámban a' társasági rend felépített, 's a' mellyet mi, mint boldogságunknak és hatalmunknak éltető principiumát, mindeneknek felette szeretünk lelkesittetvén, mindenkor az ezen érzékenységek által belém leheltetett melegséggel fejeztem ki leveleimben magamat. Lehet ezen levelekben kétségen kívül

(*) Itt szükséges eszen megjegyezni, hogy ez a' Vádoló Kamara Mártzius' 15-dikén tanátsot tartván a' Lavalette' elszöktetői ellen elintéztetett Vád felett, annak előszöri elintéztetését, melly szerint őket mint *Felségbántókat* úgy kellett volna üldözni, visszavetette, minthogy semmi özszeesküvésnek nyomára nem talált az Aktákban, melyből azt lehetett volna kihozni, hogy a' bűnösök' czélja a' lett volna, hogy a' Frantzia országlószéket felfordítsák, vagy megváltoztassák, vagy hogy a' lakosokat a' Királyi hatalom ellen való felfegyverkezésre felingereljék.

olyan újságokat, anekdotákat, és jövendő-
léseket találni, a' mellyek nem valóság-
súltak meg. Tudván azt, hogy azok, kik-
hez leveleimet intéztem, azokat közönséges
haszonra fordítani soha nem fogják, tehát
tudósításaimat és megjegyzéseimet, minden
vigyázás nélkül közlöttem velük. Hanem
azonközben, nintsen az én Politikai
Morálról való vélekedéseim között tsak-
ugyan egy is olyan, a' melyről vallást ten-
ni kevélységemnek nem tartanám, 's a' mel-
lyet védelmezni mindenkor kész nem vol-
nék. Én azt gondoltam valósággal, hogy
Európa' politikai horizonán újabb feleg-
zeteket látok, 's a' dörgést már hallom is
távolról; azt is gondoltam, hogy Frantzia
országban közönséges békételenkedésnek
jeleit szemlélem: hanem én tsak azokról a'
jelekről írtam leveleimben, mellyeken a'
magam gondolataim fundáltattak. Nekem,
az én politikám' religiója meg nem enge-
di, hogy más nemzeteknek belső dolgaik-
ba avassam magamat. Én sajnálom az ő
szerentsétlenségeiket; boldogulást kívánok
nékik; örömet mindent szabadnak, min-
den Státust függetlennek szeretnek látni:
de, mint özszeesküvésnek tagja, úgy, va-
lami e'ffélét soha nem kívántam. Hazam'
betsületének és Constitútziójának szeretője
lévén, mindenkor minden Systemának min-
den tselekedetnek ellene szegtem és szeg-
zem magamat, melly az én vélekedésem
szerént a' kettő közzül valamelyiket meg-
sértené vagy fenyegetné: de azonban min-
den lépéseimet ugyan ezen Constitútziónak
zászlai alatt teszem, 's az én fegyverem nem
öldöklő eszköz, nem is méreg, hanem ha-
zámnak törvényei és jusiai. —

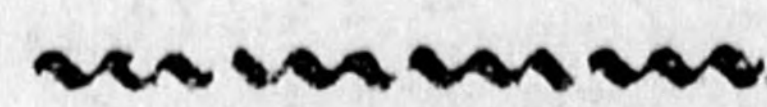
„Uraim! Ne higyjék az urak azt, hogy
egy Anglusra nézve büntétel legyen a' ma-
ga' Országlószékének plánumaira vigyázni,
's magát annak tselekedetei ítélőbirájának
taxtani. Az ő hazájának szabadsága és jó
híre neve az ő örökségben jutott részei,
mellyeknek ő meg nem szünhet strázsája
lenni, a' nélkül, hogy azon kötelességek-

nek elárulójává ne legyen, a' mellyekkel
őseinek, hazafi társainak, és a' maradé-
koknak tartozik. Azon kötelességeket erős-
sebbekké teszik a' természet, vallás, és
betsület, a' mellyeknek gyakorlása egy sza-
bad embernek az ő mások felett való leg-
fényesebb jussa. Az urak ezt az igazságot
még majd akkor fogják jól megemerni,
minekutánna egy olyan valóságos Constitú-
tzióális Országlás alatt, mint a' milyen
most fennáll Frantzia országban, egy jó
darabig éltek. Az én principiumaimat
igen rút színbe öltöztetve festettek-le: ha-
nem, nem egy könnyen lehet a' népekkel
elhitetni azt, hogy az olyan principiu-
mok, mellyekből hűség, hit, szelidség,
haza 's emberi szeretet tetszik-ki, Lünös
kútfőből származhassanak. Hanem, ki az,
a' ki az én gondolataimat közönségessé tet-
te? Ki az, a' ki olyan leveleket el-
fogott, és mitsoda úton - módon fog-
ta-el, mellyek tsupán tsak barátokhoz,
hazafiakhoz, 's tsak egy atyafihoz, és egy
oly emberhez (Lord Greyhez) valának
intéztetve, kinek neve legfelségesebb em-
lékezeteket újít-meg az ember' elméjében,
és a' ki mindenkor legvilágosabb gondolko-
dású 's legbúzgóbb gyámola volt a' mi nem-
zetünknek? Minthogy azonközben ezen le-
velekben nem találhattak vádoloim olyan
dolgokat, a' mellyek elégséges indító okúl
szolgálhattak volna arra, hogy mint bü-
nösök et úgy vádoljanak, tehát arra fordí-
tották ugyanezen leveleket, hogyminket mint
vétkeseket, annál fontosabban vádol-
hassanak. De én ezt a' pontot tovább nem
vítatom; a' mi Prokurátorunk legneme-
sebb módon védelmezett bennünket, kivált
abban a' tekintetben, hogy testvéremnek
betsületiért, a' melly nem tsak familiámra,
hanem nemzetemre való tekintetből is
igen betses előttem, jól megfelelt. —

A' mi magát a' tulajdonképpen való vá-
datilleti, hogy tudni illik Lavalettét
a' Frantzia határról kivittük, e' mellett nem

sokáig fogok beszédemmel tartózkodni. Hogy a' dolog megtörtént, e' már meg van valva: melyre nevezve már most tsak arról kell szollanom, hogy mik voltak annak indító okai. Igaz a', hogy a' Lavalette története, a' kivél én egyéberánt semmi különös összeköttetésben nem voltam, engemet is úgy megilletett, mint Frantzia országban minden társaságbéli embereket az által megillettetve szemlélni alkalmatosságom volt Lavalette ének keserves magafeláldozása, az ő megillető magaelszánása, 's az ő oly böltsen elintézett vakmerő bátorsága, az én megilletődésemet még jobban és felette nagyon nevelték: 's ki tselekedhette volna azt, hogy ezen virtusokkal tündöklő 's magát örökre nevezetessé tett aszszonynak szerentséjét és ditsőségét, a' szerentsétlenségek között és megvigasztalatlan, fájdalmas érzékenység és szánakozás nélkül, elenyészni szemlélte volna? Az is igaz, hogy én úgy néztem Lavalettét, mint egy olyan embert, a' ki a' maga revoluziós időbeli politikai vétiségeért megíteltetvén, magát önkent kézbe adván, 's bizodalját a' maga ártatlanságába 's a' közönséges kötéseknek megsérthetlenségebe (érti a' tudva lévő Jul. 3-dikán költ, Katona Capitulátziót) helybeztetvén, mind ^{ez} ezek által érdemessé tette magát arra, hogy története minnyájunkat részvételre indíttson. De egyszersmind azt is kinyilatkoztatom ezennel, hogy ezek a' tekintetek, magokban gondoltatván bár melly fontosok voltak is, az én magam elhatározására azonközken még tsak mellesleg valók voltak. A' mi emberi érzékenységünkhöz, a' mi személyes characterünkhöz, 's nemzeti nemes szívőségünkhöz intettett meghívás, a' mellyel még az a' kötelesség is összeköttetve vala, hogy egy szerentsétlennek 's a' mi még több, egy szerentsétlen idegennel élte is halála között választást tegyünk — ez a' meghívás vala az a' parantsoló környülállás, melly meg tsak azt sem engedte-meg, hogy a' mi

jó akaratunk eránt lehető egyéb justartásokat tsak fontolás alá is vehessük. Egy ilyen meghívattatásra mi, egy esmeretlennért, sőt egy szerentsétlenségek között küszködő ellenségünkért is hasonlót tselekedtünk volna. Meglehet, hogy talám nem egészszen okosan tselekedtünk: de nekünk kedvesebb, sőt elmondhatjuk, hogy örvendetes dolog, hogy tsak szívünknek érzékenységére halgattunk. Sőt elmondhatom, hogy éppen ezek az emberek, a' kik minket rágalmaztak, a' nélkül, hogy tselekedetünknek közelébről való okait tudták volna, éppen ezek az emberek mondom, az elsők lettek volna abban, hogy minket gyáva, 's szív és hazafiuság nélkül való embereknek nevezzenek, ha mi Lavalettét, az által, hogy őtet megtartani nem akartuk, a' bizonyos halálra által adtuk volna. Így az ő barátjai a' magok szemrehányásaikat a' magok ellenségeiknek szemrehányásaikkal mi ellenünk összetsatolvan, 's mi a' világnak igasságos megveteése által gyalázatosokká tétettetvén, önön szégyelletünk miatt megemésztődvén, 's a' későbbre fenyegető halált megérdemelvén, egy gyűlölséges és megbéllyegeztetett életet élni, kéntelembítettünk volna. — Uraim! én reá bizom magamat egy tsupa Frantziákból álló nemes gondolkodású Esküttek' ítélőszékére. Ha az Urak, lelkek és lelkiesméretjek szerént azt hiszik is, hogy mi az Urak' országának törvényeit megsértettük, 's ezért annak elégtétellel tartozunk: tsakugyan örökké meg fog nekünk ez a' vigasztaló gondolatunk maradni, hogy a' természetnek semmi törvényét meg nem sértettük, 's az emberiség' kötelességeit teljesítettük. “

Elvégezvén Wilson ezen beszédet, a' halgatók lármásan kinyilatkoztatták a' magok' azzalvaló nagy megelekedéseket, melly az előlülőnek nem tetszven, így kiáltott-fel: — Strázsák! Mindeneket fogjatok-el, kik a' rendet megzavarják. —

Erre nagytsendesség lett — 's Wilson ki nyilatkoztatván, hogy a' maga védelmezésére többet semmit nem akar mondani, ekkor Bruce állott-fel, 's ilyen beszédet intézett az Esküttek' ítélőszékéhez: —

„Uraim! Én ezen ítélőszök előtt állok, azzal vádoltatván, hogy a' Lavalette' elszökésének segéllője voltam. Ha véték az, hogy egy embernek életét megtartottam, megvallom, hogy vétettem. Azonban tselekedetemmel ditsekedni egyáltalában nem akarok. Egy meghívó szó intéztetvén emberiségemhez, betsületem kötelességgé tette, hogy annak meg-feleljek. Ha a' vád csak a' Lavalette' elszöktetésében határozódna, így igen kevés szóm volna Uraságtokhoz: hanem azzal is vádoltattam, hogy Európának politikai systemája ellen öszszesküdtem 's a' lakosokat arra ingereltem, hogy a' Királyi hatalom ellen fogjanak fegyvert. Igaz ugyan, hogy ez a' képtelen, nevetséges, és minden fundamentomáélkül való vád, a' melly egész Európában heves boszszankodást gerjesztett vala, már a' Frantzia ítélő Kamara által vissza vettetett: azonközbea, ha szintén maga a' vád fére tétetett is, az indító okok, mellyeken ez a' vád fundáltatott vala, még most sem tétettek fére, 's a' Királyi Prokurátor Ur, a' vádolásnak aktája' eleibe botsátott beszédeben engedelmet vett magának — Itt belé ugratott az Elölül a' Bruce' beszédébe, így szollván hozzá: Vádoltatott! az Ur tökéletesen érti a' Fr. nyelvet; az ur érti a' mit mond; mérsékelje kifejezéseit! — Bruce így folytatta szavait: — „A' Királyi Prokurátor ur azt mondotta, hogy én azon személyek közé tartozom, a' kik nem társasági (antisocialis) tudományos gondolkodással bírnak, hogy én minden rendnek és jó országlásnak meggyőződéssel (principiumszerént) való ellensége vagyok; 's hogy a' Királyoknak, igasságnak, és emberiségnek; hasonló meggyőződéssel való ellensége, 's ellenben minden nyúghatatlanság' gerjesztőinek barátja vagyok. Ezek valósággal

mind igen terhes vádak: hanem az a' rövid magyarázat, mellyet én a' magam principiumairól mindjárt tenni fogok, győzedelmes feleletül fog szolgálni ezen rágalmazó vádak ellen. —

„Én itt semmi népek' törvényét illető metaphysicai finomságokra, semmi politikai okoskodásokra kibotátkozni nem akarok: csak azokat a' principiumokat akarom legegyszerűsebb módon megmagyarázni, mellyek által én mindenkor vezéreltettem. Én született Ánglus vagyok, hazám' Constitúzióját enthusiasmus-sal szeretem, tudni illik azt a' Constitúziót, melly az 1688-dik esztendőbeli ditsősséges revolúzió által felállítatott; akkor formálódott az a' felséges országlási systema, a' melly ily közönséges bámulást gerjesztett-fel, a' melly más népeknek is mustráül szolgát, a' mellyért Anglia a' szabadság' Classicus földjének neveztetik, 's a' mellyért minket ama' bölts és philosophus Montesquiou, a' ki nem csak a' Frantziák' hanem az egész világ' embere, oly igen magasztalt, 's azt erőssítette, hogy a' föld' színén csak az Ánglus nép az, melly a' maga vallásának, törvényeinek, és kereskedésének hasznát tudja venni. Az 1688-dik esztendőbeli revolúziótól dátaltatik Nagy Britanniá'nak boldogsága, nagysága, és szabadsága. Ha ezek a' principiumok, mellyek az én és hazám' Constitúziójának principiumaink, a' rendnek és jó országlásnak minden képezetít felforgatják, 's engemet a' Királyok' az igazság' és emberiség' ellenségévé tesznek, már így igaz, hogy én a' megbüntetésre legméltóbb ember vagyok, és hogy a' Királyi Prokurátor urnak igassága van: ellenben, ha ezek a' principiumok azok, mellyek nekünk azokat a' mi oltalmazó törvényeinket szerzették, mellyek nekünk a' mi személyes bátorságunkért, tulajdonainkért, és vallásunkért kezeskednek, és egy népet, mellyet a' természet különben nem nagy bőkezűséggel készített-fel, legboldogabb, legjobban kormányoztatott, 's legvirágzóbb

nemzette tettek Európában — így már nékem van az a jusom, hogy mind ezekből azt hozzam ki, hogy ama' vádoló Akta nem egyéb volt, hanem egy felingerlő rágalmasz. Ezek annak a' Wilsonnak és Brucénak rútp princípiumi, kikről a' Királyi Prokurátor, úr oly illetlen kifejezésekkel beszéllett. Ezek a' príncípiumok örök-ségképpen őseinktől maradtak reánk, és a' temető sírigfognak kísérni. —

„A' mi a' Lavalette' dolgát illeti, ehhez teljességgel semmi befolyása nem volt a' politikának; ebben egyedül az emberiség volt a' vezérem; én a' fogháznak lánztait és kapuit megbetsültem; nem indúltam ki szerentsepróbára *Don Quixot'* módjára. Egy szerentsetlen ember oltalmazásomhoz folyamodik; characteremhez való bizodalját kinyilatkoztatja; életét kezembe adja; just formál emberiségemhez! Ugyan mit mondott volna felőllem a' világ, ha őtet a' politziának bejelentettem volna? Már így megérdemeltem volna azt a' halált, melly által azután fenyegettettem vala. Mit gondoltak volna rollam, ha a' segedelmet megtagadtam volna tőlle? Mint egy principium, betsület, bátorság, és nemes indulat nélkül való gyáva emberre, úgy néztek volna reám; minden jó gondolkodású embertől piron-gatást érdemeltem volna. De vannak még, Uraim, más tekintetek is, a' mellyek engem' felindítottak. A' Lavalette' állapota valamelly románforma tulajdonsággal bírt. Az a' tsudálatos mód, mellyel ő a' fogházból kiszökött, az a' kegyetlen bizontalankodás, mellyel néki az élet és halál között oly sokáig küszködni kellett, az ő feleségének ennek a' Frantzia *Alcesté* nek nemes szívvel való magafeláldozása, ez a' historiákban hallhatatlanúl fennmaradó hērōsi tselekedet, az én képzelődéseimet nagyon felelevenítették 's szívemet oly buzgó részvételre indították vala, hogy teljességgel ellent nem állhattam indulatomban; a' jutott eszembe, a' mit a' ti La-

fontainetek a' maga kellemetes nyelvén mond

Dans ce monde il se faut l'un l'autre secourir, Il se faut entre' aider; c' est la loi de nature.

(Az embereknek egymást ezen a' világon segíteni kell; ez a' természetnek törvénye). —

„Uraim! Én még ifjú vagyok, de sokat útoztam; sok országokat láttam; mindeneket töllem kitelhető figyelmetességgel megvizsgáltam; mindenütt, még a' legelső természeti állapotban lévő barbarus népek-nél is eszembe vettem azt, hogy szent dolognak tartják azoknak segítségül lenni, a' kik oltalmaztatás végett hozzájuk folyamodnak. Ezt a' kötelességet az ő vallások, törvényeik, és szokásaik parantsolják nékiek. A' pusztákon egy *Beduin*, a' *Libanus'* hegyein egy *Drusus*, elébb feláldozná tulajdon életét, hogy sem azt elárulná, a' ki az ő oltalma alatt magának menedéket keresett. Nem kérdezi, hogy mitsoda országból való légyen és mitsoda bűnt tett: csak az emberiség' tsak a' befogadásbéli barátság' kötelességei forognak szemei előtt. Én, mint pallérozott neveltetésű ember úgy itéltem, hogy nem mellőzhetem el azoknak a' virtusoknak gyakorlását, mellyek még a' Barbarusok között is meg vannak. És én nem hihetem azt, hogy a' Frantzia népnél, melly a' maga érzékenységére, emberiségére, ritteri caractereire nézve ily híres, melly a' maga Királyai között egy 4-dik *Henriket*, egy minden Országlók' mustraját számlál ('s adná isten, hogy minden Királyok, hozzá hasonlók volnának), 's vitézei között, egy, minden vitézek között legtökéletesebb, 's egy félelem és motsok nélkül való *Bayardot* talál, a' kinek e' volt az ő kiválasztott mon-dása: A' szerentséttent fel kell segítenni! — nem libetem mondom azt, hogy egy ilyen népnél, kárhoztathassanak egy *Ánglust*, azért, hogy egy Frantziának életét megtartotta. —

„Uraim! én characteremnek szabad volta és egyenessége szerént, egészszen és legkissebb titkolódás nélkül kinyilatkoztattam, hogy mitsoda részt vettem légyen a' Lavalette' elszöktetésében: 's a' mellett a' tisztelet mellett is, mellyel ezen ítélőszék eránt viseltetnem kell, tsakugyan az önnön magamnak tartozó tiszteletet is meg nem sérthetem oly nagyon, hogy azt elmondhatnám, hogy legkissebbnyire is bánom, a' mit tselekedtem. Kibeszéllettem magamat, 's már most Uraim! az Urakra bízom sorsomnak meghatározását; semmit nem kívánok egyebet, tsak igasságot.“

Hutson nem beszélt, megelégedvén azzal, a' mit az ő bajtársai az ő nevében is beszéltek.

Béts.

Insbuckból azt írják, hogy e' hónap' elején az ő Cs. Kir. Felsége' úti butorjainak egy része, 's egyebek között egy drága gála-hintaja, 's néhány paripái, megérkeztek oda. Magát ő Felségét 27-ikben várták. A' közönséges hódolás 30-dikra volt határozatva.

Triestet e' hónapnak 6-dikán oda hagyta ő Cs. Kir. Felsége; útját Capo d'Istrián által Piranó felé vette a' Potoi kikötőhelyet 's a' Grisiananoi sóbányákat akarván megnézegetni; 9-dikben azt a' Montonoi erdőt szándékozta megjárni ő Felsége, a' melyből a' Velenzei fegyveres ház a' néki szükséges fát veszi; egyebek között Polát, ezt a', régen nevezetes kikötőhellyel bírt, régi ritkaságaira nézve pedig még most is nevezetes helységet is megnézvén, Fiumében a' egykevéssé megállapodni, innét Buccarit, Portorét, azután a' Postranegi ménest, az Adlerberget, Idriát, 's az e' mellett találtató kényeső bányát is meglátogatni, 's ezekután útját, mint már említettük, Laybachon által Insbruck felé folytatni, szándékozott ő Cs. K. Felsége.

A' Pesti közönséges újságlevelekben ezeket olvassuk: —

Ha dítsekédhettek a' régi Görögök az Olimpiai, a' Romaiak Circusi játékaikban; ha Attilának Honnosai Szászhalomnál győzedelmeiket Lovag mulatságokkal ünnepelethették; a' későbbi Magyaroknak is betsületjekre válik az, hogy a' Pallyafutásokat, mint Nemzeti gyakorlásokat fenn tartották. Ezen, tsak nem feledékenységre jött, nemzeti szokást Méltóságos Gróf Hunyady Jóséfa' folyó Május hónap 1-ső napján olly különös készülettel megújította, melly néki ugyan méltó ditsós-ságére: Nemzetünknek pedig különös öröme szolgálhat. Keszit, Ürménytől 1/2 mértföldnyire lévő pusztát, választotta ezen Lovag gyakorlásra. A' pallyafutásnak helye 1082 1/2 Bétsi öl hosszúságú táj volt, mellyet két oldalrol minden 100 ölnyre felállított fehér ágasok környékeztek. A' pallyának első végén egyik oldalrol a' Birák; másik oldalrol díszes állásokon a' Dámák voltak helyheztetve. Jeladásra előhozattak a' 13 darab 3 esztendős kancza Tsikók, és ottan a' Birák előtt mindeniknek terhe megmértvén 92 Bétsi fontnak találtatott. Felnyergeltetvén a' lovak, felültek a' Lovász Legénykék, mind magyarok, és magyar öltözetben, ellovagoltak a' pallya második végéhez, hol Apel Director a' Bizonyosságokkal készen volt az elindításra. A' futás három osztályban lett. Az elsőben Lira, Aurata, Hanna, Kótzos, Justina; a' másodikban Carabella, Ariosa, Kusla, Missi; a' harmadikban Lodoiska, Luczy, Corbo, Lilli futottak. A' könnyebb megkülömböztetés végett minden Lovász Legénynek más más színű dolmánykája és nadrágja volt: u. m. veres, világoskék, fehér, setétkék és sárga. A' futtatást Jones Anglus intézte-el, a' ki is Apel Director